Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Bắc-Kỳ, Ai-lao, Cao-miên, Trung-Kỳ, Nam-Kỳ, Tây-Ban-Nha, Maroc, Tunisie, Algérie, Nouvelle-Calédonie	Các nước khác trong Union Postale	Chèque Postal	Trung-Kỳ (Tourane, Faifoo, Quinhon)	Nam-Kỳ (Saigon, Cholon)	Pays-bas (Hollande) Indes Néerlandaises, Siam, Chine, Japon, Philippines, Turquie, Egypte, Grèce, Italie, Suisse, Belgique, Luxembourg	Pays-du Nord (Suède, Norvège, Danemark)
Một năm.	6 $ 00	6 $ 00	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	9 $ 00	»
Các làng và Các công-sở	»	8 . 00	8 . 00	8 . 00	9 . 00	»	
Sáu tháng.	3 . 00	3 . 50	3 . 20	3 . 20	3 . 30	4 . 50	
Ba tháng .	1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 65	2 . 25	
Một tháng.	0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 60	0 . 75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. B. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.

4e page
Une seule insertion. . . . 0 $ 20 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 18 le c/m

Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 80 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Cái vấn-đề làm sách dịch sách ở nước ta bây giờ

Một ông thầy giáo âu-học dạy một lớp học-trò được hơn một năm. Cha mẹ học-trò hỏi : sao thấy không cho cháu học sách mới, cứ sách cũ học hoài ? Ông giáo phân nàn nói : sách quốc-văn ít quá ! sơ-học địa-dư, sơ-học luân-lý, âu học tập-đọc, quanh đi quẩn lại chỉ có bấy nhiêu quyển ; kiếm đâu được sách mới mà dạy ?

Một thấy khóa kia học cựu-học mới hơi thông không theo được Pháp-học, trong lòng mến học-thuật văn-minh của Thái-tây, muốn ra công nghiên-cứu cho biết, đi khắp các hàng tìm những dịch-bản sách Tây, chẳng thấy cái gì là cái học-thuật văn-minh cả, tức quá, nói : nghe đồn sách Tây nhiều sách hay lắm ; những sách khảo-cứu về triết học, về luân-lý học, về kinh-tế học, về các khoa học, như rừng như biển, chứa mấy mươi gian nhà trong đại thư viện không hết, sao không thấy một quyển dịch-bản nào về những sách ấy. Mà nào phải người mình không ai học : chữ Pháp cho cam ; Pháp học truyền-bá sang ta cũng có đầu hơn bốn chục năm trời nay, chẳng có ẽ không có lấy một người nào đọc nổi những sách ấy mà cắt nghĩa ra quốc-âm được. Tức thật ! Cứ như vậy thì một hạng người trong nước như ta — mà có dễ trong nước cũng có đến hàng vạn người như ta — vì niên-hạn, vì cảnh-ngộ bó-buộc, không theo học chữ Pháp cho được thật thâm nữa, thì đành chịu tối tăm mù-mịt không khi nào được ngó thấy cái ánh sáng văn-minh học-thuật của Thái-tây nữa hay sao ?

Một ông tham kia, thuở nhỏ học ngay chữ Pháp, biết tỉ chữ Hán quá, đêm năm ngẫm-nghĩ Hán-học là quốc-túy của nước nhà ; hơn bốn ngàn năm nay, luân-thường đạo-lý, chính-trị, phong-tục, lễ giáo, pháp-luật đều gốc ở Hán-học mà ra cả ; tất Hán học cũng có điều tinh vi mầu nhiệm, mới duy-trì được nhân-tâm thế-đạo, mà gây dựng nên một nền xã hội có trật-tự, có văn vật, có một cuộc lịch-sử đã từng nhiều phen danh-giá vẻ-vang ; quyết lòng nghiên-cứu cho biết tinh-thần Hán học có những cái gì hay ; hỏi khắp mọi nơi tìm cả dịch bản sách Nho nào để xem, chỉ vỏ được mấy quyển Chinh đông, Bình-nam, Thuyết đường, Thuyết nhạc, đem về đọc qua một lượt, chán quá, nói : Ngỡ Hán-học thế, nào, chớ Hán-học như thế thì nghiên-cứu mà thêm vào ! Nhưng trong bụng vẫn còn hồ-nghi, không lẽ một cái gốc văn hóa của cả các nước bên Á-châu này mà sách vở lại toàn như thế cả ; đến ngỏ ý cùng một ông Hán-học giỏi có tiếng. Ông Hán học mới lược thuật cho nghe những nghĩa-lý trong ngũ Kinh tứ Thư, những văn chương thú vị trong bách gia chư tử. Ông Tham mừng quá, hỏi những sách bán ở đâu, ông Hán học chỉ hàng Gai. Ông Tham thở dài, nói : Tôi hỏi là hỏi dịch bản những sách ấy, chứ sách bán ở hàng Gai là những sách nguyên văn chữ Hán, tôi đọc làm sao nổi. Nghĩ buồn thật ! Cụ ơi ! Một nền cổ-học là cái đuốc văn minh của tổ quốc mình mấy mươi đời nay, ngọn lửa mới tắt, chưa đến nỗi tàn tro, mà còn một mối mấu cái cũ đây là cái ngòi có thể nối cái ngọn lửa văn-minh ấy cho đời trước để truyền lại đời sau, lại nỡ ngồi chịu cho mấy tiêu khói duyệt. Đương cái đời tôi còn được đồng thời với các cụ mà muốn nghiên-cứu Hán học, còn không kiếm ra được một quyển sách nào ; huống-chi đời con cháu các cụ với đời con cháu tôi ; thôi thì là quốc túy ra tro thật ! buồn thay !

Ấy trong học-giới ta bây giờ đương khôn-nạn về nỗi không có sách như thế. Nếu các trường âu-học có đủ sách giáo-khoa bằng quốc-ngữ, trình-độ thích hợp cho trẻ con mình, thì trong chương-trình học như luân-lý, cách-trí, lịch-sử, địa dư người mình học bằng tiếng mình, thật dễ hiểu mà dễ nhớ lắm. Nếu có những dịch-bản sách Tàu sách Tây hay, thì những người không thông Pháp-học cũng có thể theo đòi được học thuật Âu Mỹ, mà không đến nỗi hóa ra « nho gàn » ; những người không giỏi Hán-văn cũng có thể nối đời được học-thông tỉ tiên mà không đến nỗi thành ra « Tây-đặc ». Sự làm sách dịch sách chẳng là một sự rất cần cho người mình bây giờ dư ?

Than ôi ! Quốc dân ta trải mấy ngàn năm quen cái thói học nhờ việt mượn : chữ quốc-ngữ mới nhất sơ thành lập, nghề trước-thuật và nghề xuất-bản đều còn đương ở cái thời đại phôi-thai ; khác nào như cho mới họp, người có đồ qui bán còn trông chiếc chợ có người biết giá để tiêu-thụ của mình hay là không, hoặc có hàng tốt lạ bày ra ngay mà người biết của còn ít, chắc cũng ẽ ; lại hác nào như rạp hát mới mở, những tay hát giỏi còn ngó chừng trong rạp lấy có ai thưởng-giám, mới chịu đem tài tình mình hiến thân trên sân khấu, hoặc trong rạp lấy đã có được một vài tay hát giỏi, nhưng người biết xem còn ít, thì cũng cam mai-một mà không thể ra trò ; trình độ văn quốc-ngữ ta bây giờ cũng một tình cảnh như thế. Song chợ đã có người họp, rạp đã có người xem, thì của quí rồi cũng có người biết mua, vai hay rồi cũng có người biết thưởng, dám mong những nhà cựu-học thật thâm, tân-học thật thủy, cũng nên vì cái văn-đề cần-kíp trong học-giới nước nhà mà chuyên công về nghề trước-thuật, lựa những sách gì là sách có ích về đường tư-trưởng, về đường trí-thức, hoặc Pháp-tự, hoặc Hán tự, dịch cả ra thành sách quốc-văn. Được bộ sách nào xuất-bản thật đích-đáng, thì các nhà ngôn-luận, các nhà kiến-thức trong nước nên ra công cổ động hộ, cho tiêu-thụ được rộng đường. Như thế thì sách hay mới có nhiều, mà có sách hay mới không đến nỗi mai một ; sách quốc văn ta nhân đó rồi may ra mới có đủ cho quốc dân đọc, quốc-dân xem. Cái tương-lai sách quốc văn ta là ở đó, mà đến cả cái tương-lai quốc-dân ta cũng ở đó. Mong lắm thay !

P.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ - TUYẾN - ĐIỆN

Bordeaux, ngày 2 September 1922

Hội đồng Bồi-thường

Hội - đồng Bồi-thường hoãn việc nước Đức xin triển-hoãn trái-khoản cho đến khi nước Đức soạn cái chương-trình cải-lương tài-chánh xong mới quyết nghị. Tuy vậy về các kỳ-hạn tháng Août đến tháng Décembre này thì hội-đồng cũng ưng nhận những ngân-khố trái-khoán nước Đức hạn trong sáu tháng thì phải giải bằng tiền vàng. Nước Bỉ và nước Đức hai nước sẽ lập một bản giao-ước về việc lưu trữ một số tiền vàng tại các nhà ngân-hàng ngoại-quốc.

Hội-đồng các quan thượng-thư xét riêng hiện nay Chánh-phủ Đại-pháp được quyền tự-do vận-động cho đến khi các điều-khoản đã dự định sẽ thi-hành xong rồi mới sẽ định liệu. Hội-đồng theo như ý tưởng quan Poincaré đã bày tỏ ở Londres quyết nghị trả-lời ẽ đến ngày mai sẽ lập một cuộc hội-đồng sẽ tránh tất cả các nước Đồng-minh đến họp, ngõ-hầu để bàn về các trái khoản của Đồng-minh, và các vấn đề Bồi-thường.

Hội-đồng các quan thượng thư lại ấn định xong bức thư phúc lại Lord Balfour, về cái vấn-đề trái khoản Đồng-minh.

Báo *Temps* bình phẩm về lời quyết nghị của hội-đồng Bồi-thường có nói : Lời quyết nghị tạm-thời ấy, chẳng qua là một bước đường đến lúc giải quyết xong tất cả các vấn-đề một cách lâu dài vậy.

Hội Vạn-quốc

Tại tòa Trị-sự hội Vạn-quốc, M. Quinonès de Léon đã chủ tọa kỳ hội-đồng bàn về việc bảo-hộ các đất thánh. Lord Balfour có nhắc lại những điều khoản của hội-đồng quyết nghị tại Londres trong tháng Juillet mới rồi. Ngày hôm thứ tư Hội-đồng sẽ nghe các đại-biểu nước Áo trần thuyết về cái tình trạng nước ấy.

Hội-đồng có họp một kỳ bí-mật, để xét về cái vấn-đề miền sông Sarre.

Việc nước Đức

Số giấy bạc nước Đức cứ một ngày một tăng mãi lên. Mỗi ngày in thêm tới 2 ngàn triệu bạc giấy.

Có tin rằng đảng thợ thuyền khởi loạn.

Việc nước Thổ-nhĩ-kỳ

Quân lính nước Thổ tiến theo đọc đường hỏa-xa Ouchak-Axoum-Karahissar. Tình hình ở Brousse rất là nguy cấp. Dư-luận nước Thổ coi việc Toumioupler là một việc quan-trọng lắm ; vì đất ấy tức là cơ sở cho nước Hy lạp tiến lên miền Đông.

Các nước tiểu Đồng minh

Các quan ngoại-vụ bộ thượng-thư nước Finlande, nước Lettonie, và nước Esthonie đã hội-nghị với viện đại lý nước Pologne ở Réval để ấn-định cái chánh-sách chung của các nước ấy tại hội Vạn-quốc.

Thị giá quốc-trái. — 3% 60.25 5 /. 1915, 1916 82.90. — 5% 1920 76.50. — 6% 1920 88.50. — 6% 1920 90.50.

Bordeaux, ngày 3 September 1922

Việc nước Đức

Ngày 3 Septembre, dân Đức ở Silésie sẽ dân phiếu để định quyết xem có nên lập làm một xứ tự-trị không, hay là cứ để làm một tỉnh của nước Phổ. Tất cả các đảng đều khuyến dân Đức đừng ưng thuận việc đặt làm xứ tự-trị.

Anh và Nga

Hai chiếc tàu kéo cờ nước Anh chở hàng đến hải-cảng Batoum đã bị chánh-phủ Xô-viết nội rằng hai chiếc tàu ấy nước Anh mua của Wrangel, là tàn của bộ hải-thuyền nước Nga.

Việc đình công ở Havre

Sáng hôm thứ bảy, những thợ thuyền ở hải cảng Havre đã lại làm việc cả.

Việc nước Hoa-kỳ

Chánh phủ Hoa-kỳ đã gởi tối hậu thư cho Cuba yêu cầu phải thi hành những điều khoản cải-lương của Hoa-kỳ đã yêu cầu từ trước kia.

Hai chuyến xe điện đường ngầm ở New-York đụng nhau, có 25 người bị nại hoặc bị thương.

Anh với Pháp

Chánh-phủ đại-pháp phúc lại bức thư của M. Balfour có nói : cái vấn-đề bồi-thường phải giải quyết trước cái vấn đề trái khoản của Đồng-minh vay đã dùng trong việc chiến-tranh. Trong bức thư ấy có phân biệt các trái khoản của nước Anh là các trái khoản của một nước công phải bảo-thủ cuộc tự-tồn của mình và các trái khoản của nước hoa-kỳ là một nước vì sự bảo thủ cuộc văn-minh mà phải dự vào cuộc chiến-tranh, hai thứ trái khoản ấy thực là khác nhiều lắm.

Kỷ-niệm cuộc đi vòng thế-giới

Thiết-giáp hạm *Paris* sẽ đại biểu nước Pháp tại cuộc kỷ niệm tức bách chu niên việc ông Magallan đi vòng-quanh thế giới đặt ở Saint-Sébastien.

Ảnh-hưởng cái nạn com-đen

Bởi với một bệnh truyền-nhiễm

Người ta lao lực lắm thì cần phải có lúc nghỉ-ngơi, bận-rộn lắm thì cần phải có cuộc tiêu-khiển. Những cuộc tiêu-khiển dẫu không phải là có ích cả, thế nhưng cũng không hại gì mấy khi. Nói điều hại quả ở những cuộc tiêu khiển ở ta, học chẳng có hút thuốc-phiện cũng đánh bạc. Mọi cuộc tiêu-khiển người ta thường hay chóng-chán, đến như thuốc-phiện cũng cớ bạc thì càng ngày càng đắm càng mê, bỏ chẳng được như thuốc-phiện, cũng có bạc thì cháng-váng tối mặt mũi, không biết đường nào mà gỡ. Đã có người vì thua nhiều, lại đeo thêm cái nhọc một buổi bỗ vào mình, tiền mất tật mang, sau bằng-ta hút thuốc-phiện một ngày chẳng qua năm ba bảo, một đồng có chừng, vừa tốn kém, vừa khoan-khoái vui vẻ, lại trông coi được việc cửa việc nhà. Như thế tất quay ra thuốc xái mà bỏ cờ bạc. Ấy những người xét lẽm cũ lấy thế mà cho là hai cái đó nó phản-kháng nhau, nó không dung-hợp nhau, chớ có biết đâu rằng nó chẳng những không phản-kháng nhau, mà nó lại còn làm mồi-giới lẫn cho nhau, nó làm nhân-quả thay cho nhau, nó đồng sức tương-tế mà bại quốc dân ta nữa kia đấy !

Thật thế ! ta đã thấy mấy người đánh bạc mà không hút thuốc phiện ? mấy người hút thuốc phiện mà không biết đánh bạc ? mấy người đánh bạc mà chưa được thuốc phiện ? mấy người hút thuốc phiện mà chưa được cờ bạc ? ta chỉ thấy vô số những kẻ đánh bạc, lúc mới vào mượn thuốc phiện để làm một đọa bữa khai-quang cho con mắt, đến lúc tàn canh thu cuộc, kẻ được mượn nằm ba khói, để giúp vui, kẻ thua lấy một vài bão hút cho cầm-khái, để quên cái nỗi tang-thương bấy xóa mà mình chìm nỗi trong mấy trống canh ! cũng những tay lọm nghiện cứ ngày ngày dạy-hóa về cờ bạc, hoặc mượn cái bộ bốn chữa thì đỏ hồ, làm cái sinh-nhai bỗ-khẩu. Nhưng đó chẳng qua mới là phần bắt buộc trực-tiếp đó thôi, lại còn phần gián-tiếp mới thật là hại không biết thế nào mà nói cho xiết.

Nói đến đây, chắc ta cũng chẳng lạ gì, ở xã-hội ta, cái nạn cơm đen cũng cái đích có bạc nó có kiêng nể gì các bạn quân-thoa. Các bạn quân-thoa chỉ-ỷ để đời, ăn thua để hám, thắt-bại để ức, tập-nhiễm để quen, nên đối với cái hạm tanh vô-vinh kia lại càng để ngày-lạc lắm. Về chẳng dương lúc cái trào-lưu văn-minh vật-chất nó tràn mạnh sang ta, cái cần khẩn-dẫn-thiên là tự-do chẳng khiến được nó lại khiến cho vô số những kẻ nhận nhầm chim đắm. Ta hả lại chẳng thấy bọ thuốc nha-phiến chẳng con ma có bạc để vật quất lươi bao nhiêu những kẻ sợ bóng vía là hăng cần-quắc ở ta đó ra ? mà có nó lại nhiều hơn bọn nam-tử vậy.

Nay ta nói đến cái bạn-hưởng của cơm đen, về phần gián-tiếp mà hại nhất thì trước nên kể cái bệnh truyền-nhiễm dân-ta đành bọc ở ta. Cái nguyên-nhân đành-ta đành bọc ở ta, tuy về phần vai chủ vai e, vai chẳng vai bạn trong cuộc tiêu-khiển, mà thành ra quan tay, cái cớ truyền-nhiễm ấy vẫn có. Cứ xưng danh-bà ở ta, phần nhiều còn giữ được cái đức theo chồng. vậy có quan tay ra, nhưng người chẳng đem lời khuyết-cáo, tất phải nể-nang mà không dám tự-do hành động quá. Hoặng-chi gia-đình vui vẻ, thì những việc trông coi gia-chính, trông nom con trẻ bận rộn cả ngày, cũng xót con đau, há lại chẳng thiết hơn là cái cảnh để ngoài sân mà còn ham hám. Vả chẳng có buồn bực mới phải tiêu-khiển, trong gia-đình nếu chồng hòa vợ thuận, ra khách vào yên, thì người ta còn lo không để tai-giờ mà hưởng-thụ cái điệm phúc đoàn-viên, vui vầy cái thanh thú mát mẻ, còn thời-giờ đâu, mà nên những cảnh phòng chẳng chờ tranh-đành nhiệt-não, trai gái hỗn hào. Với lại những cuộc giải-trí ở trong nhà, như mấi chỉ đường kim, thêu hoa trỗ lá, lấy cái tài-tử mười ngón tay mà thi tình đua khéo, còn có cái gì thanh-nhã cho bằng ; người đàn-bà nếu giữ cái-nghĩa lạo-quan mà đối với gia-đình, đầu có biết những ngón cờ bạc ra, chắc cũng không thèm ngó tới để nhát lấy cái không-khí nhơ đục, chậm đến cái tinh-thần tục tằn. Cứ thế mà xem, thì ở những chỗ gia-phápsâm nghiêm, gia-tinh vui vẻ, thì chẳng những cái dịch truyền-nhiễm kia, không thể lây đến được, dẫu lây đến, thì cái trật-tự sẵn những mà hoàn-phúc lấy nó cũng chẳng rong chơi ở nào. Cái bọn cờ bạc mà đến noanh nhàn ở ta là cái tại những cái gia-đình bỏ-bại-hoại, không có phép tắc không ai tự-lập thư, nên nó mới tự-do ngang dọc mà làm nên cái hại tày trời.

(Còn nữa) Bùi-Minh

VĂN UYỂN

Không nhà tranh làm ra chỗ khác

Này đây tà hãy thử làm chơi.
Nhà cũ không ra mới, chữa xuể.
Vách đứng cột trẻ không đẹp đẽ.
Mái tranh nóc rẻ cũng sơ sơ trở.
Thông-huyền mong hãy sao con khuyên.
Hòe quế lần theo nẻo lộc trời.
Rồi sau ta sẽ xoay làm nữa.
Cũng nối lều cao góp với đời.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiểu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.
Từ rofilms của Cornell

Đi xa nhà gởi thư về cho bạn

Mới bước chân đi mấy tháng trời.
Nhờ trời kiếm chác dễ như chơi
Cơm no ăn mà áo ấm mặc.
Chè đặc pha mà rượu ngọt xơi.
Rín rít đàn con chăm chót học.
Giăm ba lũ bạn quẩn quanh vui.
Mai sau trời gởi cho ta nữa.
Ta lại đưa anh nữa mấy lời.

CÂU ĐỐI

Mừng người đi Tây về được mông-thưởng văn-giai

Lúc đi tây, ai thấy chẳng giật mình, nào đeo gươm vác súng, nào vượt bể trèo non, vị nước đua chen vòng chiến-địa.

Rày về Bắc, ấy hay mà thích chí, này giấy bếp lon cai, này tiền lương bạc thưởng, ơn vua lại đội sắc văn-giai.

Phương-canh, Ng. phan-Quý.

Một thứ tiếng thông-hành cả trong thế-giới

Từ năm 1887, một ông bác-sĩ nước Nga (Docteur Zamenhof) đặt ra một thứ tiếng, một lối chữ riêng gọi là Espéranto để cầu thông dụng cả trong thế-giới, vì thứ tiếng ấy, lối chữ ấy, có các cái đặc-điểm dễ học dễ hiểu hơn cả mọi thứ tiếng, mọi lối chữ, nên dần dần đến nay đã thành ra một thứ tiếng, một lối chữ quốc-tế. Trước khi Âu-chiến, thế-lực tiếng ấy đã bành trướng to lắm; những đoàn-thể học thứ tiếng ấy trong các nước có đến trên ba ngàn hội, tổng ngạch hội viên quá trên năm sáu trăm vạn người, nhiều những nhà ngôn-ngữ học chuyên-môn đều xướng nên thông dụng thứ tiếng ấy làm tiếng chung cả thế-giới. Đến sau khi chiến-tranh, quốc-tế quan-hệ càng mật-thiết hơn trước nhiều; quốc-tế hội-nghị cử hành luôn luôn, thường vì cái cớ ngôn ngữ không thống nhất, sinh ra nhiều điều chướng-ngại; thứ tiếng ấy càng thấy nhu-yếu ở trong thời đại bây giờ. Trong khoảng tháng tư năm nay, các hội-viên thế-giới ngữ học hội trong toàn thế-giới họp tại kinh-đô nước Thụy sĩ, hội bàn những sự-kiện thuộc về cách giáo-thụ và suy quảng thứ tiếng ấy, hội trường mượn tại nơi thường thiết sự-vụ cục của hội quốc-tế liên-minh, họp luôn ba ngày, từ 19 đến 21 tháng tư, các đại biểu các nước đến đông lắm, nhân cái ảnh hưởng kỳ hội nghị ấy, về cái phương pháp giáo-thụ thứ chữ ấy tất có tiến bộ hơn trước nhiều, mà thứ chữ ấy tất cũng dễ phổ cập hơn trước. Nay ta thử xét dùng thứ tiếng ấy có được những cái lợi-ích đặc biệt như thế nào?

Trước xét về phương-diện chính-trị. Trong khi quốc-tế liên-minh tổng-hội hội-nghị, những đại-biểu các nước đi dự hội-nghị nói đến hơn hai mươi nhăm thứ tiếng; trừ đại-biểu nước Anh nước Pháp được trực tiếp phát biểu ý tứ bằng tiếng mình; còn đại-biểu các nước, phần nhiều là vì sự khốn-nạn về ngôn-ngữ, phát biểu ý tứ không được tự-do. Có người định dùng tiếng Anh và tiếng Pháp làm tiếng chung thế-giới, nhưng vô-luận người nước nào, cũng có cái chủ-trương chỉ dùng tiếng nước mình là hơn cả; tiếng Anh và tiếng Pháp tuy có cái thế lực hơn các thứ tiếng khác, cũng chưa có thể khiến người ta chịu tâm phục ngay. Coi kỳ hội-nghị tại Hoa-thịnh đốn vừa rồi, chính ngay nước Pháp cũng đã phản đối dùng tiếng Anh làm công dụng ngữ; đủ biết lấy tiếng một nước nào làm công dụng ngữ trong thế-giới, sự thực có nhiều điều khốn-nạn lắm, nay là gây một thứ tiếng riêng làm công-dụng-ngữ, thì giải quyết được mọi nỗi phân tranh mà trong thế giới mới có một thứ tiếng thông hành được.

Sau xét về phương-diện thương-nghiệp. Xưa nay thuộc về phương-diện thương-nghiệp, vì nước Anh thương-vụ phát đạt hơn cả, tiếng Anh ở trong thế giới, vẫn thịch-dụng ở các địa phương rộng lắm; mà đến bây-giờ cũng đã cảm giác là không tiện; chính người nước Anh về ba năm trước, những thương-hội Anh đối với thương hội các nước từng nghị quyết một cái nghị-án, xin chóng dùng thứ tiếng ấy để thêm tiện lợi cho thương-nghiệp thế-gian, rồi ở các nhà thương nghiệp học-hiệu có dạy thêm một khoa học thứ tiếng ấy, cho là một khoa học tùy ý. Nước Pháp cũng thế thương-vụ tổng hội trong nước Pháp năm ngoái cũng nghị quyết một cái nghị-án. Ấy tiếng Anh tiếng Pháp là hai thứ tiếng thông hành trong thế-giới nhất mà người Anh người Pháp còn biết dùng tiếng mình không tiện lợi bằng thứ tiếng ấy thì đủ thấy cái thế lực thứ tiếng ấy ở trong trường quốc-tế mậu dịch vậy.

Sau nữa xét về phương diện văn-hóa. Cứ lời ông Bác sĩ đặt ra thứ tiếng ấy nói dùng thứ tiếng ấy là một cái phương-pháp điều hòa các giống người. Cuối mùa thu năm ngoái, hội quốc-tế liên minh mở tổng hội lần thứ hai, đã thông qua một cái nghị án, nói: Muốn mưu sự dung-hiệp cho toàn nhân-dân thế-giới, nên lấy một thứ tiếng ấy làm tiếng bổ trợ trong quốc tế; những trường-học công các nước đều nên dạy thứ tiếng ấy. Cái mục-đích hội quốc-tế liên-minh là để gây dựng cái nền quốc-tế sinh-hoạt thật hòa-bình vĩnh-viễn, mà mong cho thực hiện cái lý-tưởng thế-giới đại-đồng. Nay hội ấy cũng đã công nhận thứ tiếng ấy có thể giúp được cuộc quốc-tế hòa-bình, thì thuộc về phương-diện văn-hóa trong thế-giới đời nay thật có một phần trọng yếu vậy.

L.

Nam-quốc hiếu-tử ca

(Cả thảy 42 truyện)

(Tiếp theo)

Bài thứ tám

Nguyễn-Trãi

Huyện Thượng-phúc (63) có ông Nguyễn-Trãi.
Hiền đã to, nghĩa lại vẹn toàn,
Cha khi tới bước Nam-quan, (64)
Đau lòng cố quốc (65) xót gan cô thần (66)
Mình vất-vả theo chân hôm sớm,
Tình tử tang (67) muôn dặm tuyết sương
Biệt ly đến đất Đồng-đăng (68),
Thương cha toan cũng theo sang nước Tàu.
Cha ngảnh lại dặn điều tâm phúc,
Rằng: «thương thay! đương lúc thức-vi (69).
«Theo đòi khóc lóc làm chi».
Thẩm sâu dạ tạc, lòng ghi những nhời.
Đem tâm sự, tìm nơi mưu sách.
Thề non sông rửa sạch thù xưa.
Bình-Ngô đại-cáo (70) một tờ.
Cười rầy bõ với khi xưa khóc thầm.
Xưa Ngũ tử (71) mấy năm mong báo,
Cũng cùng lòng trọn đạo ngàn xưa.
Sử-xanh (72) còn chép trơ trơ.
Nhị-khê (73) nghi-ngút hương đưa muôn đời.

Bài thứ chín

Lương-hữu-Khánh

Lương hữu-Khánh thực người hiếm loại.
Dòng nho thư tông-phái họ Lương
Con quan Bảng-nhỡn Đắc-Bằng,
Thi thư nung nấu, văn chương giồi mài.
Vụng Y-bích (74) chẩy ngòi thanh-bạch.
Bến Hội-triều (75) nối mạch cân-đai.
Khen cho lượng cả khác người.
Tiếng cùng Lê-Nại (76) nổi tài trạng cơm.
Nhà nghèo khó sớm hôm tần-tiện.
Mẹ vì con nhường nhịn bữa thường.
Thấy tình mẹ nghĩ thêm thương.
Từ nhà, con phải bốn phương bình-bồng (77).
Cửa Trình đã được trong đứng tuyết, (78)
Luống sớm hôm ai xiết nỗi lòng.
Châu Hồng (79) cách trở núi sông.
Mộng hồn Hoằng-hóa (80) nghìn trùng xa quê.
Khi gặp bạn Kẻ Khê (81) rước đón·
Việc kính nuôi riêng dọn một nhà,
Đài gương nửa gối quan hà,
Nỗi niềm ấm lạnh cho qua lúc này.
Tình nhớ nước tìm nơi quê cũ,
Cửa Thần-phù (82) nhắn nhủ chờ nhau.
Xanh xanh một rẫy Ba đèo, (83)
Chim mừng bạn cũ hoa chào khách quen
Tài phù-tá nối nền tiên-thế,
Mài ngọt ngon thêm vẻ Nhị-phong. (84)
Xem nay thỏa chí yên lòng,
Nghiệm nhời tăng-lão sang sông (85) trước ngày.

Bài thứ mười

Trịnh-Kiểm

Sự bảo dưỡng của người quyền-biến.(86)
Người Sáo-sơn (87) có truyện cũng hay.
Nhớ ông Trịnh-Kiểm trước ngày,
Trong trần-ai đã biết ai vương. hầu.
Lúc tuổi trẻ nhà nghèo cảnh biến,
Nạ (88) già, trên bệnh kiền nhiều bề.
Ngậm ngùi sớm tối, đi về,
Quyền nghi phải tạm trở nghề cho qua.
Chứng hư-tạng thịt gà hay khỏi,(89)
Luống thương thay gặp nỗi nghèo cùng.
Kính dâng một dạ Mao-dung (90)
Nhương kê (91) nào phải vốn lòng như ai.
Qua vận bĩ, một mai lại thái,
Thác Kim-sơn (92) ngựa nhảy qua bờ.
Vực-Tôm (93) đất kết bao giờ,
Hay đâu đã chỉ ngọn cờ Lôi-dương.(94)
Duyên cá nước may nhường gặp gỡ,
Tài phù Lê rực-rỡ non sông.
Giúp vua tỏ mặt anh-hùng,
Trung này cũng gốc tự lòng hiếu xưa.

(Còn nữa)

Các-đình, Phạm-nguyên-Cáp

63. Huyện Thượng-phúc thuộc tỉnh Hà-đông bây giờ.
64. Cửa Nam-quan là cửa ải về đất tỉnh Lạng sơn là lối nước ta thông sang Tàu
65. Cố quốc là nước cũ
66. Cô thần là người bề tôi chơ vơ một mình.
67. Tử là cây thị, tang là cây dâu, tục thời cổ ở bên Tàu, trong vườn thường hay giồng hai thứ cây ấy, cho nên người con đi xa nhớ đến vườn có cây ấy thì lại cảm nhớ đến cha mẹ ở nhà, điển kinh Thi: duy tang dữ tử.
68. Đồng đăng là chỗ cửa ải Nam-quan.
69. Thức-vi là cùng nhau lúc suy-vi.
70. Ông Nguyễn-Trãi có làm bài Bình Ngô đại cáo tuyên bố ra trong nước.
71. Ngũ-tử-Tư là người đời Xuân-thu bên Tàu mong báo thù cho cha, kể đến mấy năm mới báo thù được
72. Sử-xanh đời cổ chưa có giấy, nhà chép sử lấy bẹ ở cây trúc mà viết vào.
73. Nhị-khê là làng thuộc huyện Thượng-phúc, nay cũng vẫn còn tên ấy.
74. Y-bích là làng ở về tỉnh Thanh-hóa, có vụng bể ăn vào đấy.
75. Hội-triều là quê ông Lương-hữu-Khánh, cũng ở gần vụng Y-bích.
76. Ông Lê-Nại người làng Hoạch trạch ở huyện Đường-hào có tiếng ăn khỏe, người ta gọi là ông trạng cơm.
77. Bình là cây bèo nổi mặt nước, bồng là cỏ bồng hay mọc ở vệ đường, ý nói như hai cây ấy lênh-đênh trôi dạt nay đây mai đó.
78. Ông Nguyễn-bỉnh-Khiêm tục gọi là ông Trạng Trình, lại mượn điển ông Trình Di bên Tàu, học trò theo vào học, đứng ở ngoài cửa, tuyết xuống ngập bàn chân mà cũng đứng chực để học.
79. Châu Hạ-hồng tức là đất phủ Ninh-giang, huyện Vĩnh bảo bây giờ. Ông Trạng Trình quê ở Cổ am, thuộc huyện đó.
80. Huyện Hoằng hóa là quê ông Lương-hữu Khánh.
81. Ông Giáp-Hải là bạn ông Khánh, quê ở Dĩnh kế, nhà Mạc phong là Kế khê quận công.
82. Cửa Thần phù là chỗ cửa sông Mã ra bể, chỗ giáp giới Thanh-hóa với ngoài Bắc-kỳ.
83. Núi Ba đèo là ngọn núi ba đỉnh ở đấy núi đèn Song cũng thuộc đất Thanh-hóa.
84. Núi Con nít gọi là núi Nhị-phong ở đầu làng Hội-triều.
85. Khi ông Khánh qua đò đói lắm, gặp ông sư đi cùng chuyến đò, xem tướng, bảo ông Khánh ngày sau hẳn có thành đạt, rồi tặng 60 phẩm oản, để cho ông Khánh ăn hết.
86. Quyền tạm lúc đang biến cố.
87. Làng Sáo-sơn ở tỉnh Thanh-hóa.
88. Mẹ, tiếng ở đường trong thường là gọi nạ.
89. Trong sách thuốc nói rằng thịt gà ăn bổ chứng hư tạng.
90. Ông Mao-dung người đời Tấn bên Tàu, khi có khách đến, giết thịt con gà, rồi để lại nuôi cho mẹ ăn, chứ không để thết khách, ông khách lấy làm kính phục lắm
91. Nhương kê là ăn cắp gà, điển trong sách Mạnh tử.
92. Thác Kim-sơn là chỗ nước chảy dữ lắm. Ở chỗ giáp giới huyện Cẩm-thủy lối lên châu Sầm-nưa (giáp Lào).
93. Vực Tôm là chỗ vụng ở về đất làng Sáo-sơn.
94. Lôi dương là chỗ vua Lê khi phục quốc, đem quân về lập dinh trại ở huyện ấy trước nhất.

Tin nước lên xuống

Triền sông Hồng-hà

	3 Sept. hồi 6 giờ	4 Sept. hồi 6 giờ
Lao-kay	79.41	79.41
Yên-bay	28 30	28 10
Viêtri	12.78	12 53
Hanoi	8 72	8 60
Vạn yên	7.20	6 70
Hòa-bình	5 70	5 50
Tuyên-quang	3 [illegible]0	3.50
Phủ đoan	19.19	18.88
Phú Yên-bình	1 30	1.30

Triền sông Thái-bình

	3 Sept. hồi 6 giờ	4 Sept. hồi 6 giờ
Thái-nguyên	19.57	19.47
Lâm	4.00	3 80
Phủ Lạng-thương	3.00	2 87
Đáp-cầu	3.28	3.08
Phả-lại	2 69	2.58

HÀI ĐÀM

Cái nghị định vừa ra đã bãi

Ông phán ở tòa về làm bộ mặt buồn quá, nói không thể ăn cơm.

Bà phán lấy làm lo, hỏi đi hỏi lại, ông cứ lắc đầu, mãi thì chực khóc và nói rằng:

— Thật là sét đánh giữa quả tim những người biết thương vợ!

— Làm sao thế?

— Nhà nước mới có nghị định bắt buộc người An-nam ai đã lấy vợ cả, thì ít ra cũng phải có vợ hai....

Không để cho vợ có thì giờ nghi-ngợi, lại nói luôn:

— Sự bắt buộc ấy chữ Tây là *polygamie obligatoire*. Poly. ..

Bà phán cười:

— Nếu thế thì cậu thích lắm, chứ làm sao?

— Ai bảo thích, tôi bảo khổ.

— Thôi, thế để tôi vào tòa kêu với nhà-nước đặc-cách miễn cho cậu cái khổ ấy vậy.

Nói đoạn, đứng phắt dậy đi liền, ông phán vội nắm lại, nhoẻn mồm cười mà nói rằng:

— Để tôi nói hết đã.

— Còn gì nữa?

— Cái nghị-định ấy vừa ra lại bãi đi ngay!

Sơn-Phong

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 8 Septembre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 15.

Hội - đồng Tư - vấn Bắc-kỳ. — Quan Thống-sứ Bắc-kỳ đã định đến ngày 2 Octobre hồi 9 giờ sáng thì họp Hội-đồng tư-vấn Bắc-kỳ.

Hội đồng thành-phố. — Hội đồng thành-phố đến trong tuần tháng này lại họp.

Hội-viên hàng tỉnh. — Điều thứ 4 nghị-định ngày 19 Mars 1933 về việc tuyển cử các hội-viên hàng tỉnh thì nay đổi lại như sau này:

« Các hội-viên hàng tỉnh thì do những người vào hạng sau này công cử

Các chánh phó tổng;
Các chánh hương hội;
Các phó hương hội, hay là khi nào trong xã chia làm nhiều thôn mà mỗi thôn có một hội-đồng tộc-biểu riêng thì các phó hội-đồng các thôn ấy cũng được dự bầu;
Các lý-trưởng;
Các chánh phó tổng cựu.

Ngày khai trường. — Cái quang cảnh vui vẻ nhộn nhịp nhất trong thành phố ta hôm nay là cái quang-cảnh các cậu học-trò tấp nập kéo đến các trường để nhập môn về năm học mới, không mấy nhà là không có trẻ đi học, không một phố nào là không có bước chân các cậu học-trò đi đi lại lại từ sớm ngày. Bọn tướng sĩ đánh nhau với cái Dốt nghe chừng đàn đó đều mạnh bạo hăng hái lắm.

Các trường Pháp-Việt ở Hà-thành, hai khu Nam Bắc, đã bắt đầu nhận đơn xin học của học-trò từ thứ hai *trước*, sáng hôm nay đều bắt đầu thi để tuyển học-trò. Khu phía Bắc thì thi tại trường Bờ-sông, trường Yên-phụ và Yên-thành khu phía Nam thì thi tại trường hàng Vôi và tại trường hàng Kèn. Từ mờ mờ sớm hôm nay, các cửa trường đều dần dần đông học-trò khắp các ngả kéo đến, cha nào con nấy, mẹ nào con nấy, dắt-díu nhau đến chầu chực ở cửa học-đường cứ mỗi lúc mỗi đông nghìn nghịt, nhất là ở cửa trường hàng Vôi thì số người đông không biết bao nhiêu mà kể, từ lúc 7 giờ sáng trở đi, dẫy phố cửa trường hàng Vôi cứ ngộn lại những người, ứ-tắc cả lối đi lại. Thoạt kỳ thầy quan Đốc còn cho xuống danh học-trò vào, nhưng vô-ích, vì gào đến thế nào cũng chẳng ai nghe được tiếng gì cả. Sau đành phải cứ mở cửa cho học-trò vừa vào vậy; lúc này mới lại càng chen nhau dữ: một người đàn bà đưa con vào chưa tới cổng trường thì bị chen ngã lăn ra, bị nhiều người xéo phải, tội nghiệp! sau quan Đốc và các ông giáo kêu thét lên, mới rãn bớt người ra, mà người đàn bà ấy mới ngoi ngóp dậy được!

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

Kính đáp những nhà khỏi Hôi Nách

Bản-hiệu nhận được đến nhiều thơ của những nhà khỏi bệnh gửi lại tạ ơn về thứ thuốc Hôi Nách của bản-hiệu chế ra đã chữa được nhiều người khỏi và lại có mấy nhà buôn đi các tỉnh bán nữa. Nhưng xin đáp chung lại mấy lời để những nhà khỏi Hôi-Nách biết sự khỏi đó là lẽ thường, chỉ xin hễ thấy ai cũng bị bệnh đó hay là bất cứ bệnh gì thì nên mách giùm người ta nên đến hiệu QUẢNG-TẾ mới dọn đến phố Gia-ngư số 29² mà mua thuốc là khỏi.

QUẢNG-TẾ

Số 29², Phố Gia-ngư, Hanoi.

MỚI XUẤT-BẢN LẦN THỨ HAI

SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN

của NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch-thuật

Có sửa đổi lại nhiều, có thêm nhiều các bức tranh vẽ của hai nhà danh-họa tại Hanoi là M. Tạ-đình-Ninh và M. Trần-Phềnh

Lại có mấy lời bình-phẩm của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ

Giá bán . . . . **0$80**
Tiền cước gởi (mỗi quyển). **0 . 20**

Ngài nào muốn mua, cứ gởi thư và mandat cho NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *Trung-Bắc-Tân-Văn, Hanoi.* 3332

Số 15

Sóng hồ Ba-bể

Soạn-giả: PHẠM-BỘI-CẦM

— Ừ, thế thì thật là nghĩa bộc. Câu nói ấy đến đây là ba lần, nhưng không sai, vậy ta cho anh 30 lạng lộ phí, và nhờ vì ta đưa hộ một bức thư, và một cái vòng vàng, cố công mà tìm, thế mới là người tốt, giờ hãy tạm nằm đây, sáng mai đi, có được không?

— Vâng.

Tố-Hương nghe nói, liền trở vào trong phòng.

Hôm sau, trời vừa mờ sáng, nàng ra trước nhà khách, thấy Át-tam đã dậy, liền gọi bảo rằng:

Anh lại đây tôi bảo, đây, lại nhận lấy hành-lý, bức thư đã ở trong đấy này rồi, nếu có cần đến áo rét, thì cứ lấy tiền mà mua, nhưng cho khéo, kẻo nữa sắc rồi đấy, việc gì ở ngoài đường, cũng phải nhẫn nại, đừng nóng nảy xằng; ta chúc cho anh đi chuyến này được may mắn, nhớ lấy lời ta! Át-tam vâng lời, đến gần nhận các đồ vật, rồi khoác đẫy đi ra. Nàng còn cứ với trông theo, một loáng ra khỏi cổng, nàng bèn ngồi tựa vào bàn, nét mặt rầu rầu, trong lòng đòi đoạn, cắn móng tay nghĩ ngợi một mình, phải không? Hương lửa ba sinh, ai người gỡ mối tơ mành cho ta, duyên kiếp ru mà. . .

CHƯƠNG THỨ MƯỜI BA

Tơ lòng vấn vít, mạch tối ngổn ngang. Tự-Minh đương khi ở chốn pháp-trường chỉ dám chắc ở trời là một may một rủi, chợt thấy quan quân nhộn nhạo, nửa sợ nửa mừng, trông phía xa thấy Hành Ngọc cởi trói cho ra, chàng liền đứng dậy. Hành-Ngọc dắt Tự-Minh chạy, không nói câu gì. Tự-Minh cũng đành nhắm mắt theo liền, đến mãi quá trưa, hai người cùng mệt, ngồi xuống nghỉ ngơi. Tự-Minh đôi mở mắt, nhìn quanh chỗ mình ngồi, thì ra một lối đi bẻm ở trong rừng vậy, chim hót đầu cành, nước reo dưới suối, nhưng nào ai là người có ý đến thú lâm-toàn, Tự-Minh nói:

Ta đi đâu thế này? Tố-Hương có đến đây không? Có gì chúng ta ăn không? Tôi ăn từ trưa hôm qua, anh cũng đã biết đấy Hành-Ngọc nói:

Vâng, tôi cũng đói, nhưng giờ ta cứ đi đám độ, gặp người sẽ tìm cái ăn, chờ giờ thì kiếm đâu ra, mà nói mãi nhọc lắm, Tự-Minh nghe câu nói, ngờ vực khôn yên, bèn cùng Hành-Ngọc thong thả bước đi, một lúc, trông thấy trong rừng, tỏa ra một ngọn khói lúc đậm, lúc nhạt, như có như không, rất là thảm đạm, hai người bảo nhau: đây hẳn có nhà người ở, chúng ta sẽ có dịp được no. Nói xong theo ngọn khói đi vào, thì chỉ thấy mấy người tiều-phu, đương thổi cơm luộc rau, thấy hai người đến, trông nhau nhơn-nhác, Tự-Minh nói:

Chúng tôi nhỡ độ đường, các bác nếu có bụng tốt, giúp anh em một bữa cơm, chẳng qua thêm đũa thêm bát, rồi đây chúng tôi sẽ xin hậu tạ.

Trong bọn, có một người nói:

Các ông đói lắm hẳn, vậy tôi nhường suất cơm tôi để hai ông ăn, tôi về nhà ăn cũng được. Hành-Ngọc nói:

Nếu vậy hay lắm, liền móc đưa cho một đĩnh bạc nhỏ. Người tiều-phu ra chừng mừng lắm, còn người trong bọn thấy anh kia được tiền tối mắt lại, liền nói:

Hai ông nếu ăn có thiếu, chúng tôi sẽ cũng bằng lòng nhường cho. Hai người gật đầu, bèn nhận lấy cơm mà ăn; tuy rằng rau rừng muối nướng, nhưng lại còn gấp mấy những thứ cao-lương ngày thường; hai người ăn xong lại đưa ra một đĩnh bạc nữa, nhân trời đã chiều, liền theo vào trọ ở nhà một người tiều-phu. Đêm nằm, Tự-Minh hỏi Hành Ngọc:

Đây là đâu thế này, anh cho tôi biết, chân trời góc bể, đất khách quê người, thù kia chưa trả, nghĩa ai chưa đền. Hành-Ngọc nói:

Lúc trước anh có hỏi Tố-Hương, trong khi vội vàng, tôi chưa kịp đáp, việc này tôi thành ra người không thành thực, vì trước ta có hẹn sẽ về nhà Tố-Hương, thế nhưng làm giai phải nên dựng nên công-nghiệp lớn, chớ lẽ quẩn vào chốn phong hoa tuyết nguyệt, thì rồi mọi sự xếp hết, ở đây tai vách mạch rừng, ta không nên nói nhiều lời. Tự-Minh nói:

Đành rằng vậy, nhưng ta há chẳng nên giúp mặt người tri-kỷ để tạ ơn sao?

— Đời người ta cốt làm hết nghĩa-vụ, chứ còn như sự tục-sáo, tưởng đã gọi là tri kỷ, thì chắc cũng chẳng câu nệ nào!

— Vậy giờ đi đâu được?

— Đi đâu có thể dựng nên công-nghiệp thì đi.

— Ối chà, sự ấy thì tôi chưa có chủ kiến.

— Tôi nghe Hữu-Lượng, đóng đồn ở Quảng-nyên, sau này chắc phải phiền lên quân triều đình ra tiễu, vậy ta đem thân đến đấy, xin vào làm mưu-sĩ, rồi sẽ dò la địa-thế, vẽ thành đồ bản, sau này ta sẽ lên về, đem đồ bản mà trình với triều-đình, thì công-nghiệp lớn là ở đấy đấy, cậu đã nghe chưa?

— Vâng, thế anh có thuộc lối khô ng?

— Đường lối ở mồm ấy, cần gì?

— Vợ con anh, anh xếp đặt ra làm sao? chết nỗi, anh để ở nhà à? anh yêu tôi lắm nhỉ?

— Cậu rõ khéo, làm giai mà đi đâu đem vợ theo đuôi hay sao? và thấy nghĩa thì làm, mình cũng không quản, huống là vợ con. Nếu cứ ra rú ở nhà, thê-tróc tử-phọc, chẳng được nên công cán gì, chết đi thì khác gì chó chết hết chuyện, còn có tiếng gì để về sau, dẫu rằng phúc đoàn-viên ở chốn gia đình, thì cũng có hợp có tan, chớ có lẽ đâu sống cùng với giời đất lâu dài mãi mãi, vậy thì làm nên công-nghiệp, để tiếng thơm về sau, chẳng hơn hay sao? Tự-minh nghe câu ấy, đem lòng kính phục Hành-ngọc, sáng hôm sau cùng nhau dậy sớm đi đường, đói ăn khát uống, ngày chạy đêm nằm, như thế không phải là ít, khách du bẳng lặng, đường-xá xa-xôi lòng riêng riêng những ngậm ngùi, long đong bóng chiếc pha phôi dặm trường, giời đất mênh mang....

CHƯƠNG THỨ MƯỜI BỐN

Mùa xuân đã tới, ấm áp gió đông, trăm hoa đua nở trập trùng, mà riêng ai những tơ lòng vấn vương....

Tố-hương từ hôm sai Át-tam đi rồi, dạ những vì tình lận đận, ngày thường ngồi trong chốn thư-phòng, một hôm có người nhà vào nói:

Cô Kim-nguyệt đã sang chơi, vậy mời cô ra tiếp Tố-hương nghe nói vội xốc áo theo ra, trông thấy Kim-nguyệt nét mặt có ý buồn bã, liền chào hỏi mà rằng:

Chị sang chơi em, em rất cảm tấm lòng tử tế. Kim-ngọc nói:

Người ta trong lúc buồn rầu, thường đi chơi rong mong được khuây khuất mắt mặt, tôi là bọn nữ-lưu, đã phải giời sinh ra chân mềm tay yếu, mà lại chịu dưới quyền áp-chế của đức ông chồng, chỉ tình còn gì khổ hơn nữa. Bao nhiêu tiền bạc của em, ông ấy cuốn xướng cả vào trong cái bát cái đĩa, thậm chí cả đồ trang-niêm của em, em trước vì quá chiều cả nể, những mong rằng chồng như đó vợ như hom, ai ngờ hắn chỉ bơ phờ, có nói đến thì bất quá mình lại tự mua lấy cái tức, vẫn biết nói ra thì vạch vẽ người dòm, nhưng không nói ra thì có lẽ cái tủi cái nhục kết thành khối ở trong tim mà chết mất.

— Em tưởng có chồng phải gánh giang sơn cho chồng, có bạc canh đỏ canh đen, cậu Khoan cũng muốn ăn người, nào có phải đại!!!

(Còn nữa)

ĐỒNG-HỒ
ĐỒ KỀN
BẢO-ĐẢM 5 NĂM
Máy chạy tốt nhất hạng
Có cả vòng đeo tay bằng gia rất đẹp
Mỗi cái bán có chắc tay quang, có cam giữ bảo đảm
Giá : : : : : : : 5 $ 75
Bán ở nhà:
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
2000

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Hãy hỏi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quản mà đi chữa thuốc không phải dưỡng, hoặc là đã không chữa chỉ nữa cả, hãy hỏi những người phải đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; hãy hỏi các người phải những lao, nay lối khuyến của người nên chớ ngại đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tiên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có biết không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong số mười, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam-Việt, tôi các người không muốn giống Nam-Việt bao mòn đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì nhớ bệnh đi mới được.

Vậy xin viết thư cho hiệu Bảo-chế MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, tai uống một thìa cafe, uống một lọ, thì khỏi khỏe mạnh và bổ dưỡng.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . . 0 $ 90
Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá một chai là . . . . . 2 $ 25
DẦU GAN CÁ THU
Một lít. . . . . 12 f. 00
Bộ từ 1 $ 90 đến 2 $ 50 (*by theo giá ở hạng kho Nhà-nước lên xuống*) Ⓒ
Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . . 1 $ 60
Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. . . . . 4 f. 45
Bộ 0 $ 70 đến 0 $ 80
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Bộ 3 $ 90 đến 4 $ 00
Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ . . . . . 11 f. 50
Bộ 1 $ 70 đến 1 $ 80
LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA
Thuốc (máu-bổ) bổ huyết
Một lọ . . . . . 11 f. 40
Bộ 1 $ 80 đến 1 $ 90
CACHETS ANTIGRIPPES
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe, bệnh cảm về mùa nào thường hay hại người, thì là bệnh grippe, chữa người phải chỉ trong vài ngày thì khỏi.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bán-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu để cứu vớ số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ dùng-hỏ uống một viên rồi uống nước rất nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rồi nhấm nước nóng và ở người cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Quang-cảnh các trường hôm nay thật là vui ; ai thấy cái quang-cảnh ấy mà chẳng mừng cho cuộc tương-lai học-giới của ta về chẳng nông lòng sốt ruột mong-mỏi cho bọn thiếu niên học-giả của ta ?

Thi vào trường Bảo-hộ và trường Sư-phạm năm nữ giá-thư. — Bản-quán nhắc lại rằng đến sáng ngày kia 6 Septembre tại trường Bảo-hộ, hai trường Sư phạm nam nữ giáo-sư sẽ tuyển học-sinh vào năm thứ nhất các trường ấy. Người nào có đơn xin ứng-thí mà không phải trả lại là ngày ấy cứ việc đến thi.

Mùa thi phụ-tục. — Hết mùa thi chính trong tháng sáu và tháng bảy lấy vừa rồi, đến vụ khai trường lại có kỳ thi phụ, chả ý là cứu cho những người thi hỏng trong vụ trước. Thi các văn bằng gì ngày giờ nào thì trong một kỳ trước bản báo đã đăng rồi, nay đã gần đến vụ ấy, bản báo nhắc lại để cho học-sinh để nhớ :

Bằng Thành-chung (diplôme complémentaire) 25 Septembre.

Bằng Trung-học bản-tử (brevet d'enseignement secondaire local) 20 Septembre.

Bằng Tiểu-học cao-đẳng tây (brevet d'enseignement primaire supérieur) 2 Octobre

Bằng Tiểu-học tây (brevet élémentaire) ngày 6 Octobre 1922

Bằng Cao-đẳng tiểu-học tây (brevet supérieur) 26 Septembre.

Cất đám cậu Phan-cao-Khải. — Chiều thứ bảy vừa rồi, hồi 5 giờ đã cất đám cậu Phan-cao-Khải là lệnh-lang ông Phan-cao-Chương-tỷ Bouravne, các quan cố-vấn Saint Michel Dunezat, Collet, quan chánh thứ nhất Delprat quan biện-lý Léger quan chánh tòa sơ thẩm Marché, quan Thiếu Hoàng-trọng-Phu, hai quan Tổng đốc Trần-v-Thông, Lê-trung-Ngọc, các viên chủ-sự và thư-ký ngạch Tư-pháp cùng các quí quan, các viên thư ký sở công và sở tư, các thầy thông và học-trò trước-ký đi đưa đông lắm.

Một sở Sưu-điện mới Sở Hưu-điện thứ hạng ở Roon Trung-kỳ) kể từ ngày 1er Octobre 1922 trở đi thì đọn sang hạt Kỳ-anh mà sẽ theo tên gọi của hạt ấy.

Sở này sẽ nhận và gởi những số tiền bạc Đông-pháp có giới-hạn.

Số báo hôm kia in lầm phố bàng Gạo số nhà 99, vậy nay xin cải chính lại là phố hàng *Gai* số nhà 99 cho đúng.

Lấy súng bắn chơi. — Đêm thứ sáu rạng ngày thứ bảy, hồi 3 giờ rưỡi, những nhà ở đường Beauchamp có nghe tiếng nổ đánh đùng một cái to lắm, mới nghe nghĩ là tiếng bánh xe cao-su nổ, song có tiếng vang dài thì nghe rõ là tiếng súng. Người ta nói rằng có một người Tây-bình nghĩ xe cao-su rồi ra phía Cầu-gỗ và lấy súng bắn chơi.

Sở quan binh và sở Cảnh-sát hiện đương xét xem người chơi nghịch ấy là ai.

Bắn 24 Août ở Saigon cũng thế, một người lính kèn đi chơi mát, gần đến đầu phố Pasteur thì lấy súng lục bắn ba phát.

Điệu vào sở Cảm hỏi thì bắn không nói được vì lẽ gì, song xét ra hẳn say rượu.

Hết ông phán nào ở Phải-ly bắn tin vào trường Pháp-Việt bữa nọ, lại đến hai ông lính này bắn chơi tiếu khiển. Cái tiếu khiển cũng kỳ thật !

Thuế hai lá. — Độ này đã thấy sở Thương-chính phải người đi cân hai lá của các nhà buôn để đánh thuế.

Nay ở trong số dự-to-án Đông-pháp năm 1922 về điều thứ 2 bàn đặt ra mở chương mới gọi là « Thuế lưu hành hai lá ».

Cuộc đua xe đạp. — Về cuộc đua xe đạp đi thử bảy vừa rồi, bản quán có nhận được mấy bức thư của những người đi xem phàn nàn về cách cử chỉ của mấy người linh cảnh-sát đối với khách đi xem. Mấy bức thư ấy bản quán đã gởi đến cho ông hội trưởng hội xe-đạp, tưởng làm như vậy có lợi hơn là đem đăng vào báo.

Hội Khai-trí-tiến-đức. — Các hội-viên hội Khai-trí-tiến-đức ở các tỉnh, có nhiều ông vẫn chưa rõ là nhà công-quản của hội nay đã có phòng ăn uống, tiệc tùng từ ngày khánh thành nhà công quản đến giờ, bởi vậy tôi trị-sự nhiều khi có nhận được giấy hỏi rằng ở các tỉnh muốn về ăn, uống tại hội có được không.

Vậy tưởng nên nhắc các ngài ở xa biết rằng nhà công-quản nay đã có phòng ăn cơm tây, cơm ta sẵn sàng ngày nào các hội viên cũng đến ăn uống đông lắm. Hội-viên ông nào muốn ăn cơm thì chỉ việc báo trước cho người coi việc cơm nước trước 6 giờ đồng hồ là đủ. Phải báo trước vì rằng hội chỉ lĩnh đồ sẵn cho hội viên đặt trước mà thôi, chứ không có nhận những khách không có chân hội.

Tòa án Trùng-trị — Sáng hôm nay, tòa-án Trùng-trị xử những việc sau này :

Việc đánh nhau ở Thái-hà. — Hai người ở Thái-hà-ấp tên là Chức và Kinh kiện một người tên là Phạm-v-Doanh, nguyên trường phố ở đấy, một hôm vào hồi 7 giờ tối đem người chém gầy và đao đón đường đánh bị thương và đe giết chết nữa. Hai người nguyên đơn lại khai rằng trước cũng đã bị đánh hai ba lần như thế, song vì trời tối không nhận được mặt ai cả, chỉ có lần này mới nhận được người bị thương bởi ấy là kẻ hành hung mà thôi. Tòa mấy nhiều thì giờ hỏi bên nguyên cũng chẳng là để rõ có gì mà xảy ra cuộc hành hung ấy, song chẳng ai khai là bị cả. Có lẽ vì việc thù hằn chi đây. Còn người bị kiện thì khai rằng việc thua đó là việc bịa đặt ra chứ không có đón đường đánh ai cả. Tòa nghe lượt sự hai bên cãi-bỏ hồn đem-kỹ sau tuyên án.

Việc đánh người lái đò ở Bắc-giang. — Vì việc đưa trái của tòa án đối mấy người ở bến điền M. Bonnafont, thành ra một bên M. Combe làm ở sở Thương-chính kiện người lái đò ngang ở bến điền ấy ngăn trở việc quan không chở đò ngay (việc này tòa đã xử xong, kỳ thứ hai vừa rồi) và một bên người lái đò ngang là Nguyễn-văn-Chuyên kiện M Combe về việc đánh đã bị thương. Việc này hai bên có nại chứng cả, Tòa nghe lượt sự hai bên cãi rồi hoãn để nghỉ án.

Hai việc này, vì có nhiều chứng lắm, nên xét hết cả phiên tòa buổi sáng.

Còn nhiều việc nữa chiều hôm nay đang xét. Phiên tòa này vừa người có việc vừa người đến xem đông lắm mà nói chuyện rầm rĩ cả lên. Viên chưởng tòa và mấy người linh cảnh-sát đẹp mãi cũng không yên lặng được, mãi khi quan chánh tòa phải ra lệnh hễ bắt được người nào nói chuyện thì bỏ tù trong 24 giờ, thế mới thấy yên được một lúc.

Người chửa phải — M. Phan-như-Đại, thừa phái bạng tư tại chân Văn-lăng (Thái nguyên) được ủy thác kể từ ngày 1er Décembre 1922.

Khiển trách. — M. Ng-công-Dôi, coi ngục-thất ở Ha-đông vì phạm tội nên phải khiển trách.

Tiền trợ cấp. — M. Ng-như-Nai, thám-tá Công-chính đi khảo nghiệm con đường Lao-kay đi Chapa thì nay mỗi tháng được 10 đồng phụ-cấp để cỡi ngựa.

Du đãng. — Ng-văn-Tòa 22 tuổi vô nghề nghiệp vô gia cư ở Hanoi phạm tội du đãng đã phải bắt giải vào Tòa-án.

Giật ô. — Tên Phạm-văn-Toiêm 30 tuổi, vô nghề nghiệp, nhà ở ngõ hàng Bạc, bị bắt được quả tang ăn cắp một cái ô của một người đi đường đã phải tống giam.

Thuốc phiện lậu. — Phạm-đình-Tư 22 tuổi mang thuốc phiện lậu đã bị linh Cảnh-sát bắt được giải vào sở Thương-chính.

VIỆC BẮC-KỲ

PHÓ-LÝ

Cuốt đuổi. — Hồi một giờ chiều hôm 30 Août, một người đàn bà ở làng Đình-trảng, thuộc huyện Kim-bảng, chở đò đi qua khúc sông chợ-tỉnh, vì vướng những cây thanh hinh mà đắm ở giữa sông. Đến tối tìm nhân mới tìm thấy xác

Xuýt chết — Chuyến xe lửa chiều hôm 29 Août, ở Hanoi về vừa đến đầu cầu sắt thì có một người đàn ông nhảy tự trên xe xuống, bị ngã sây sát, thế mà lại gượng ngay dậy, cắm cổ chạy nhanh, không biết làm sao lại thế ?

Ăn mạng. — Đêm hôm 29 Août, ở xã Đại-hải huyện Thanh-liêm, khi phu-tuần ra tuần đồng mia thấy có người bẻ trộm, liền xông lại đánh, hai bên xô-xát kịch liệt, trong đám phu tuần phải một người chết và một người trọng-thương, còn bọn kia thì thoát cả. Việc này quan sở-tại còn đang xét.

VIỆC KINH-ĐÔ

Lời binh-phẩm của người đi xem cuộc yến-hạ tân-khoa. — Cuộc đi yến hôm 26 Août tại bộ Học biết bao là người đi xem, những người đã vào đó, ngoài có một lần cửa thành có linh gác, trong lại một lần cửa bộ có linh canh, nếu ai chẳng phải người ăn mặc tử tế, dân ông thời khăn đen áo dài, đàn bà thời ăn mặc sạch sẽ, mới được vào xem, cho nên nghe những lời dàm đạo của những bạn người lấy bình phẩm cuộc dạ-yến hôm ấy chẳng phải là lời tầm thường, tưởng cũng nên thuật lại độc giả chư tôn nghe thử : Trước hết đầu người ta khen rằng cặp vợ chồng ông tiến-sĩ mới, bên ông thời đã phú-quí lại thông-minh, tuổi còn nhỏ mà thi đỗ cao, xem dung mạo bóa nhã mà cử-chỉ có lễ mạo ôn-tồn, thật là xứng một đứng nam-nhi ; còn bà tiến-sĩ con nhà thâm-nho thế-phiệt, lại chàn ngoại nhà Vua, dung mạo đã tốt tươi mà học tài thêm hay giỏi, cũng đã thi đỗ bằng tiểu-học Tây, chỗ nghĩa đã thông mà việc thao-tác cũng giỏi, có phép-tắc, có lễ mạo, ăn nói đứng đắn, nết-na, thật là một người con gái có đủ công, dung, ngôn hạnh đâu ở nơi cái dạ-vị ưu đẳng cả. Thế thời thật đã xứng một cặp tiên rồng cả hai mà rất là đáng cho cái công phu đèn sách của hai vợ chồng ông tiến-sĩ mà cũng rất mừng cho họ Trần và họ Thân, có rỡ thảo có dân hiền. Họ lại khen rằng hai vợ chồng mới cưới được hai ngày mà xem cách ăn ở với nhau như đã quen thuộc đâu từ trước. Cách ẩy cũng rất hay, nhưng cứ theo ông người có triệm nhẽm thâm thúy cái văn-minh của Thái-lây thời làm cách ẩy không lấy gì làm ngỡ-ngàng, chỉ như lấy theo cách phong tục của nước nhà và lễ nghĩa của đạo Khổng thời lễ ấy chưa chắc là khỏi ngợ ngáng và chưa chắc là đã hợp, thế thời cách ẩy người con trai con gái của nước ta ngày nay đã có cái tư-cách mà dùng lễ thân cận ấy chưa ? Họ lại khen rằng : trong lúc tiếp khách hai vợ chồng ông Tiến-sĩ đã hết lòng ân cần mà chuyện trò khoản đãi rất là chu đáo. Lại khen rằng : cả hai cô cậu em bà ông bà Tiến-sĩ người tuy nhỏ mà có lễ phép biết khôn nhường theo anh chị ra tiếp đãi tân khách rất có tình sốt-sắng. Họ lại khen : các bà Mạng-phụ đến dự cuộc mừng ấy được đông đủ mà biết dùng cách đứng mà ăn bánh uống rượu, làm cho cụ lớn Thân phải khen mà dạy rằng : rất lấy làm mừng mà trông thấy các bà Mạng-phụ phu-nhơn của ta nay đã đến dự việc dạ-yến một cách bợp dạn như thế vì cụ cứ lo rằng các bà cô tánh hay khiêm nhường lắm tị mà ngày nay đã bỏ hết. Ấy cũng một điều nên khen vậy. Nói tóm lại thời cái cuộc yến-hạ tân hôm hôm ấy phần nhiều đã đẹp mắt và lòng cho kẻ đến xem lắm vậy. »

Xuýt nữa thời đạn trọng ! — Những ông trọng đời trước khi sống thời danh tiếng lừng lẫy, mà khi thác thời nhang khói lạnh tanh, cho đến nay mồ mả những ông trọng đời trước, chẳng thấy ai hương khói mà tôn-tích cũng chẳng rõ vào đâu. Còn như đời nay trọng nhiều quá, đến miếu nào cũng thấy các ông trọng lên đồng xuống tướng, còn đường sá nào cũng đầy những mồ mả của các ông trọng chôn hai bên, người bán buôn cũng gắp lượng hoa sực nức bốn mùa. Những ông trọng ấy tức là những đứa con bất-hiếu-thường hoặc kẻ chăm hoang đem con nếm hai bên đường, hoặc để ra mà chết, hoặc đói ba tháng mà phải lìa, có người trông thấy sự thảm hại ấy đem chôn cất tử-tế, nhưng chôn đâu thời sự xiêu lạc cực khổ, nên phải chôn hai bên đường để kẻ buôn người bán thường-lai mà cũng cấp cho, trước là vì nghĩa, ấy mà thôi, mãi đến lâu ngày lại sinh ra lệ, tin đồ-đoan mà cũng cấp, nay đã thành một sự thì người qua chừng mà cũng vì sự tin ngưỡng ấy rồi kẻ gian-phụ dám-phụ lợi, cậy đó là một nơi ỷ-ỷ của những đứa bé của chúng nó đã sinh ra mà đem giết chết đi, thế thành ra sự tin ngưỡng thờ phượng các ông trọng tức là dung túng cho những đứa trẻ gái vô nghì làm những điều ác nghiệp không thương nhân loại.

Bởi-thế mà cách mấy hôm nay ở sau chùa Diệu-đế bên một cái mả ông trọng kia có cái niêm một đứa con mới mới sinh còn sẻ nhau rún lòng thòng mà nó bỏ còn sống, nằm sấu con chó đến ngửi toan ăn đi mấy sau có người gắp đem về nuôi, thật trông thấy mà thương, mà cũng nên hại thay cho những đứa vô nhân loại

(*Xem trang thứ tư*).

TRANH VẼ

Bán buôn	Bán lẻ

Bản-hiệu mới về và mới in được nhiều thứ tranh thủy-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là : kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đen, kiểu giấy cườm vân vân.

Lại có nhận bán truyện
SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN
của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÀN-VÂN
Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyện-thần
73, Phố hàng Bông, Hanoi

Quan Bốc-tơ Bi-cơ-man
Y-khoa Tiến-sĩ
Chuyên trị về các thứ bệnh :
Bệ sinh, chứng bệnh đàn-bà công con-gái, các chứng sài trẻ con Bệnh đau mắt, bệnh phong mai và bệnh ngoài da cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân.
Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 33. Hát đầu từ 1 giờ đến 4 giờ chiều. Ống nói số 514
2047

Bà Isis

Bà Isis là một nhà trừ danh trong nghề xem tướng và nghề đoán số (Crystal Gazing), đã tới Hanoi Bà trọ ở Hanoi Hôtel, chambre n° 11 và chỉ ở đây *có một tuần-lễ này nữa mà thôi.* Ta chớ nên bỏ qua cái dịp độ-biệt này, mà không đến bà nói lẽ lên xem cho Những vấn-đề lý tài, *cầu-tình và gia-đình* về việc gì bà xem cũng được

Trong khi bà ở Ấn-độ, ở Bangkok và ở Saigon, bà đã làm cho lắm người phải ngạc-nhiên về cái tài diệu của bà. Thiên-hạ nhiều người đến nhờ bà xem lắm, sẽ cũng phục bà đã giúp cho được nhiều điều trong các công việc-cần mình, cả đến những việc bí-mật cũng vậy, mà việc gì bà cũng giữ bí-mật cho.

Ngày nào đến nhờ bà xem cũng được, cả ngày lễ và ngày chủ-nhật cũng vậy. Sáng từ 9 đến 11 giờ 1/2, chiều từ 15 giờ 1/2 đến 18 giờ.

GIÁ TIỀN NHƯ SAU NÀY :

Đoán số.	15$00
Xem tướng.	10.00

Ai muốn đón đến nhà cũng được. Đón về nhà xem thì tiền phải trả thêm lên một phần chia ba nữa.

Tiền xe kém một kilomètre thì bà Isis chịu lấy. Nếu đường xa quá một kilomètre, thì bà chịu tiền lúc đi, còn tức về thì nhà chủ phải chịu.

Nếu đón về nhà xem mà có hai người trở lên nhờ xem thì giá tiền cũng tính như ở Hôtel. Ở Saigon, bà đã từng đến tận nhà xem, kể đến hơn 100 người.

Bà có một người thông ngôn tiếng Pháp đi với bà.

Sau này có tin tức gì sẽ đăng thêm.

PHÒNG - THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
f-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thường thu đệ nhị đẳng Bảo-cáo bội-tinh.
Nguyên chuyên môn ngoại-khoa tại bệnh-viện Tenia, Fez, Rabat, Casablanca Port-Said (Ai-cập) Huế.
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lận, bệnh giang mai
Phòng thăm bệnh 4, 1 ĐƯỜNG GIA-LONG, 82.
KHÁM BỆNH : 016 5 đồng một lần
3016.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cảm-bạch cần bản-hiệu đến kịp để mua tại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mua lầm ra không đổi được, tại viết thư trách bản-hiệu. Vậy qui có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rầy đi có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì nhờ rằng :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54 Rue Paul Bert Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM

Lại diễn lại tích hát
ĐỐI CHỮ ĐỒNG TÂM
Tối thứ năm 7 tháng 9 này khai diễn lần thứ ba.

Bản-hội không dám đại-dột mà nói rằng có nhiều thư gửi đến muốn diễn lại lần nữa, vì quả không có một lá thư nào, chỉ xin lấy lòng thực mà nói rằng buổi hát thứ năm rồi đúng 8 giờ rưỡi đã đông của buồng bán vé, các ngài đã chẳng đến đến đánh phải vé không, nếu bản-hội không mau mau diễn lại, chẳng hóa ra không phải với qui-khách lắm ru !

Thu-cẩ tiền
Bán vé từ lối thứ tư

Tối thứ hai :
LỤC - VÂN - TIÊN
(Hồi II)
(Nguyệt-nga công Hồ)
Tối thứ ba :
TRUNG - QUÂN - ĐỐI

Lạ thay mượn mũi tên hòn đạn làm mồi-chước cho lương-duyên của giai tài gái sắc thực là xưa nay lí có.

CINÉMA PALACE
Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)
Tuần lễ từ thứ tư 30 Août đến thứ ba 5 Septembre 1922
Ba buổi hàn ngày thứ năm và chủ nhật chép từ 6 giờ chiều, thứ bảy chép 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
MADAME PARVENUE
Hai kịch-tắt hay và rất vui, gồm 6 hồi đặt 1, II và III
Nghỉ
HỒI IV và V
Phim : MADAME PARVENUE
CON CHIM XANH
Hài kịch con.
Tuần lễ sau :
Có cô *Olga Petrova* đóng trò trong phim « FEMME PANTHÈRE »

Từ 1er Avril giờ đi
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ lối thứ hai và chiều thứ bảy

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Báo-quán xin nhắc người mua báo khi có việc gì viết thư đến báo-quán, thì cần biết rõ số tờ ở bì giấy gửi báo, hoặc là gửi cho báo-quán cái giấy quấn ấy, để cho người làm đề tiện hiểu. Xin nhắc lại thường hay hỏi tên vẫn tắt, hoặc nhầm số, không nói đọc được, thành ra nhiều khi báo-quán không biết số mà trả lời.

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
發八廿轉門當通行內河京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiệu chúng tôi mới có một bọn hàng rất tối như : ngọc-thạch, bổ-phách, mặt bue cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà đủ mua cho mình những mặc lòng, nhất luật đổi đãi, tính giá thật rẻ.

Chúng một kỳ tàu này, chúng tôi lại mới thành thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu gì, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, họ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các qui-khách mãn-ý mới nghe.

Học Võ Phi Hùng Cựu Hồ Petrus Ký (67–74) cảng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường
Tủ rollins của Bernard

VIỆC NAM-KỲ

BẮC-LIÊU

Thử bùa mang ai. — Hôm ngày 28 Juillet 1922 lối 10 giờ sớm mai, tại rạch-ráng ấp Tế-long thuộc về sở Tân-điền của M. Quách-lê-Chiêu, có một anh thầy mới học bùa rắn nói linh tinh ra nghĩa là rắn cắn ai thầy thời bùa thì liệu mạng khỏi chết, s Tên thầy là Nguyễn-văn-Thân 30 tuổi tiếng đồn và lời thầy xưng rất là thần hiệu.

Trong điền M. Nghĩa có tên Trần-văn-Khai 24 tuổi và Trần văn-Ve 23 tuổi, nghe nói bùa thầy Thân hay lắm, mà ý cũng khó giữ tin nên đoạn cộc với thầy, rồi đi kiếm rắn mà bắt về cho cắn. Thầy thân thời bùa hay không thì không biết, chớ thật có một trong tui đem ra cho tên Khai nhai nuốt, khá nọc cũng chịu thấy, nên tên thầm một, chút. Sau thì tên Trần-Ve thấy vậy cũng ngỡ bùa thầy Thân hay, thấy tay cho rắn cắn, rắn không cắn, lại đưa chân rắn giộc cẳn cho một vít non ngón chân cái, mắc rằng, thầy Thân lại giựt ra rồi thổi bùa, miệng thổi bùa tay liệu tui kiếm ngải mà rải bết ngải, thấy lấn nấn một hồi lâu, thì tên Ve nọc rắn chạy lên đòm kéo một hồi, đến chương tuấy Thân kiếm được ngải, thì ở hồi tên Ve trợn mắt đi xuôi l chết tốt, không mất một chút thì, không tốn một lợi chối. Còn tên Khai nhờ nuốt được một t chút ngải nên nọc chậm thấm nhưng con mắ. đã lờ, đơm chạy ngược, chỗ vít rắn sưng phù, thầy Thân hết bùa, nên phải bó tay cho Hương tuần giải về làng theo tử-thi tên Ve.

Còn tên Khai thì nhờ có người chở đem qua Rạch-Rắn cứu thầy Huề cho thuốc, may sống được; song con mắt còn lờ, không biết sau có lại được như thường hay không, không rõ

Ấy cũng bởi tin dị-đoan bùa linh thuốc hay và một mạng ngắt-ngư một mạng chết phải mà chết hết thì thầy Thân khá nữa.

Nhắc lại, cũng bởi dị đoan nên bỏi năm ngoái có anh thầy gồng ở Rạch ông Bích tên là thầy Thoàng cho người thử phép ma bể bụng, và hôm tháng hai Annam nầy cũng có anh thầy gồng chêm riêng cho người ta coi, ý thầy cũng nỡ gồng hay, ai dè chêm một dao vào bụng, ruột đỏ ra một đống đem đi n nhà thương Camau rồi chết.

Thương trường tân văn

Ngày 4 Septembre 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước. . . . . . 7 f. 15
Nhà Ngân-hàng. . . . . . 7 . 15

Tàu tới tàu đi

Tàu *Van Vollanhoven* đến ngày 7 Septembre hồi 8 giờ sáng mới chạy lên g-kong.

Tàu *Dalay* đến ngày 3 Septembre lối 10 giờ sáng sẽ chạy sang Pháp.

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các Hiệt quí ông nào mua thì gởi tiền cho : bổ không có tiền gởi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. — Mua báo thì tính từ tờ đầu hoặc mồng một tháng tây trở đi cho đủ

同文 VÔI 同庆

Vừa trắng, vừa rẻo, vừa quánh, vừa sở, tốt nhất Trung-Bắc lường-kỳ là vôi Đồng-giao : mua ngay của chủ lò bao giờ cũng vừa rẻ. Xin hỏi :

NGUYỄN-CẢNH

16, Phố hàng Cỏ (Đồng xuân), Hanoi,

2018

BÁN BUÔN, BÁN LẺ

Các thứ hàng tơ lụa Bắc-kỳ, hàng tây, hàng tàu và hàng Saigon v. v.

MỚI SANG :

Vải imperméable may áo đi mưa, miễn nhỏ ẩm và tối lắm, nên viết giấy đến mua mau kẻo hết.

Cửa hàng sẵn có thợ may tây và ta rất khéo.

Kính cáo

NAM-THỊNH

Selleries et Tailleur
5, Rue des Cantonnais
HANOI

2015

Nhà Bản-đồ « TẤM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Phum Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 80

HÓA-HỌC CHẤT và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-GARD, thị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ *để chữa a-phiện*
SOLUTION R. HOLBÉ
1 $ 50 một chai

Thuốc hiệu này chữa a-phiện rất hay, có giấy chứng nhận của quan Giám-đốc nghề Thuốc thì mới có thể mua được.

Goutte « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc nhỏ mắt, làm cho mắt sáng, mất mọi khóm mắt, con mắt gì dùng thuốc này cũng khỏi.

Mấy thứ bán-hiện hay bán :
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ **CACODYLATE DE SOUDE**

Thuốc tiêm gọi là **914**, *trị bịnh Giang-mai*

Thuốc **SIROP PECTORAL** *dặc-cổ, nhỏ-mãi* thuốc **LAC** *chỉ người lớn dùng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống — 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt — 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng bịnh : chẩy ra ; uống thuốc mobiotic antiseptiques sẽ thay thuốc bicarbonate của Bảo-hộ thì chắc hết. Thuốc này đã chữa được rất nhiều người bịnh lậu.

Goutte « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Trị những bịnh đàn bà nam : Bịnh ngoại hoàng đứa, hay là bịnh bịnh đau đớn chính mắt, nhức đầu, hoa-mắt, gió mưa, nắng chắc, nay đến mốt nắm lấy lại mình đã hoa yêu.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*
Bán cuốn và bán bao-kín

Bán sỉ và bán lẻ

« THUỐC DẺRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bịnh giang mai rất hay mà uống thuốc này cho tốt nọc. Dùng thuốc khác rồi cũng cho phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được : Thuốc này rất hay, rất gai : nó chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại rất cần cho người có tuổi.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua mỗi chai lớn 1/1 litre. Giá có 1 $ 80 mà thôi

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đầu rai)

Đã năm mươi năm nay, thiên hạ công nhận rằng thuốc này là một thứ bổ ích cho người, nên họ bổ chữa mà càng thường dùng càng cho đỡ rồi bổ ngày vào bình dưỡng nước. Khe thứ rất nước ấy không bổ ích gì cả, vì nếu người ta muốn cho nước vào cần mà ngâm vào trong thân thì được thì tất phải cho tạo ra cũng ở ống như người ấy. Ngài chắc rằng ai ăn mãi được Cuinh một ống đại danh-y là quan Bác sỹ Rabuteau ở Balé, ngài đã rõ ra cái ích lợi của sắt mà chế lấn với thuốc đã ngâm vào thân thể, là thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu rai) thực là công hiệu lạ lùng.

Chỉ dùng vài lọ, đỏ da thắm thịt rất lực mạnh mẽ, khỏe mạnh lạ lùng, trong mình khoan khoái.

Ăn uống để tiêu và lại khỏe mạnh như thường.

Ở các hàng bán chữ in đều có bán cả.

2016

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bán-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2044

Một tin mừng cho các hiệu xe

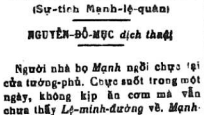
Công-ty đóng xe « SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS », 7, Boulevard Bobillot, Hanoi, mới có hàng đến Pháp rồi nhiều là là. Vậy xin tính giá xuống như sau nầy :

		Trước bán	Bây giờ
Trục xe cao-su	mỗi chiếc	25 $ 00	14 $ 00
Vành bánh khoan rồi	— đôi	12 00	6 00
Tay hoa cỏ mũ 5c	— trăm	2 00	2 50
Dịp tây	— đôi	15 00	8 00
Vải cà cuống rộng 1 m 20	— thước	3 20	2 50
Vải đa đóng tựa	— thước	3 00	2 50
Lớp Michelin	— đôi	15 00	13 00
Ruột Michelin	— đôi	6 00	4 50

Còn nhiều thứ hàng nữa cũng có sụ giá, nhưng xin hạ xuống dưới 7 francs thì lại tính giá khác.

Cứ viết thư hỏi : **PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI HỘI**
Số 7, cạnh trường Y viện — Giây nói số 73.

2008

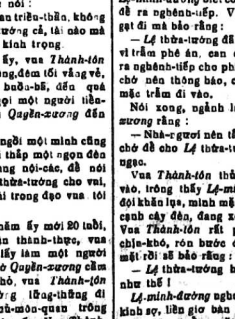
NHỮNG ĐỒ TƠ LỤA
HIỆU
C. J. BONNET
LÀ TỐT HƠN CẢ

PACHOD Frères & Cie LYON

2050

JAZ
RÉVEIL DE PRÉCISION

Hạng thường

Hạng tốt

GIÁ : 30'00

GIÁ : 45'00

BÁN TẠI : GRANDS MAGASINS RÉUNIS, HANOI

2074

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly–Haiphong

⊙ **MÊN CẦN THẬN** — Chúng tôi kính trình cáo quí khách biết rằng chúng tôi mới bắt được mấy người nhà quê mua tro đem rã nhỏ đất cát để làm phốt-phát (phosphate) giả để bán và bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Bột phốt-phát thì hơi giữ chừng nhỏ hơn các thứ bột nhỏ khác, không có thứ bột nào nhỏ bằng.

Vậy các quí khách khi mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phải phốt-phát giả, vì nếu cần thật đỏ hoa phốt-phát ra xem, nếu thấy bột không được nhỏ thì đừng nên mua.

Nếu mua Phốt-phát mà nghi hoặc là giả thì nên gởi mẫu đến cho chúng tôi thử xem. Song nếu ai biết được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20$00.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau nầy :

22$00 một tấn (1a tonne de 1000 kilos) hiệu « PH. 19/21 ».
20,00 — — hiệu « PH. B ».
18,00 — — hiệu « PH. E ».

Phốt phát hiệu « PH: 19/21 » để bón ruộng đất chua, đất mặn

Phốt phát hiệu « PH. B » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 19/21 ».

Phốt phát hiệu « PH. E » để bón ruộng đất ngọt. Bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại càng tốt lắm.

Phốt phát hiệu « PH. E » này là một thứ phốt phát chưởi tới mới chế ra có chậm lắm mấy thứ bột Potasse (Bột-tạt) để bón Tây đem sang.

Dùng thứ phốt-phát hiệu « PH. E » này mà bón cho thứ rau (Légumes) nhất là Bắp, cải thì thật là tốt lắm.

CÁCH DÙNG. — Bột phốt-phát mẫu với bốn bao là 200 cân tây vải trước năm mươi ngày rồi cây cũng được hay cây trước năm mươi ngày rồi vải phốt-phát cũng được.

MUA LẠI BAO KHÔNG. — Bao gai không (sac ou jute vide) hãy còn lành lặn mà đem lại giả lại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một bác chỉ (0$10) Nếu bao rách và hơi thủng thì chúng tôi không nhận nữa.

⊙ Các quí khách cần hỏi han điều gì nữa thì xin cứ lại nhà giấy chúng tôi ở hàng ở Hạ-Lý Haiphong, chúng tôi xin tiếp, hay gởi giấy đến cho chúng tôi xin cả giá lời ngay.

2035

N° 178

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Người nhà họ *Mạnh* ngồi chợ tại cửa tướng-phủ. Chực suốt trong một ngày, không kịp ăn cơm mà vẫn chưa thấy *Lệ-minh-đường* về. *Mạnh-sĩ nguyên* luống-cuống mà rằng :

— Chết nỗi ! trong hai ngày hôm nay không có thuốc uống, nếu ngày mai cũng thế thì ta e bệnh-chứng lại phát, biết làm thế nào ?

Mạnh-gia-linh nói :

— Nếu ngày mai không về thì con sẽ vào trong nội-các mà mời ra.

Mạnh-sĩ-nguyên nói :

— Con ngỡ phải đó !

Lại nói chuyện *Lệ-minh-đường* từ tối ngày mồng hai vào ngủ trong nội-các, đến ngày mồng bốn, vua *Thành-tôn* tên triều vào cung. Bấy giờ bà *Trưởng-hoa* hoàng-hậu đã có thai, vua *Thành-tôn* thấy bà *Lưu* hoàng-hậu trước nhân vì thai-sản mà mệnh vong, cho nên lần nay lại giữ-gìn cẩn-thận lắm. đêm nào cũng ngủ riêng cung, chỉ có ban ngày thì vào nói chuyện với bà *Trưởng-hoa* hoàng-hậu mà thôi.

Hôm ấy vua *Thành-tôn* bỗng hỏi nội-giám rằng :

— Ai vào ngủ lại trong nội-các làm việc luôn mấy hôm nay như thế ?

Nội-giám tâu rằng :

— Muôn tâu bệ-hạ ! quan thừa-tướng họ *Lệ* vào ngủ lại trong nội-các, để xem-xét văn-án từ ngày mồng hai đến nay vẫn chưa về nhà.

Vua *Thành-tôn* bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rằng :

— Quan thừa-tướng họ *Lương* cùng Lục-bộ đệ-thần phê án, đến không được ăn-thôn, trẫm phải xem-xét lại, rồi mới dám thi-hành, chỉ có quan thừa-tướng họ *Lệ* phê án là rất chính-đáng, không hề sai lầm. Bởi vậy hễn đã phê qua thì trẫm cứ được yên lòng mà thi hành, không lo-ngại chi nữa. Hẫn thật là một vị đại-thần tay chân của trẫm, để thay sự khó-nhọc cho trẫm đó. Vả bấy giờ đang độ trẻ tuổi mà rất thành-thực, không tham sắc dục, không quản lao-khổ, ngày đêm ở tại trong nội-các để làm việc. Cái tinh chăm-chỉ cẩn-thận ấy thì trẫm xin chịu thua mười phần.

Nói xong, liền sai nội-giám đem mấy đĩa bánh ngọt ban cho *Lệ-minh-đường*, để thưởng cái công khó-nhọc.

Trưởng-hoa hoàng-hậu nói :

— Nếu vậy thì thật là vua hiền tôi trung.

Vua *Thành tôn* nói :

— Tất cả các quan triều-thần, không ai bằng *Lệ* thừa-tướng cả, tài nào mà trẫm chẳng phải kính trọng.

Chiều tối hôm ấy, vua *Thành-tôn* lại tới vẫn riêng, đến tối vẫn về, ngồi một mình buồn-bã, đến quá canh một, mới gọi một người liền-nội-giám tên gọi *Quyền-xương* đến mà bảo rằng :

— Đêm khuya ngồi một mình cũng buồn, nhà-ngươi thấp một ngọn đèn nhỏ đưa trẫm sang nội-các, để nói chuyện cùng *Lệ* thừa-tướng cho vui, và lỗ tình thân-ái trong đạo vua tôi vậy.

Quyền-xương nâm lấy mới 20 tuổi, vốn-tính cẩn-thận thành-thực, vua *Thành-tôn* vẫn lấy làm một người tâm-phúc. Bấy giờ *Quyền-xương* cầm một chiếc đèn nhỏ, vua *Thành-tôn* mặc bộ áo thường lặng-thặng đi đến nội-các. Tâu-môn-quan trông thấy, vội-vàng qui xuống. Vua *Thành-tôn* hỏi :

— Quan thừa-tướng họ *Lệ* đã ngủ chưa ?

Thủ-môn-quan tâu rằng :

— Muôn tâu bệ-hạ ! quan thừa-tướng chưa ngủ, vẫn còn ngồi phê án.

Thủ môn-quan định thông-báo cho *Lệ-minh-đường* biết có thánh-giá đến, để ra nghênh-tiếp. Vua *Thành tôn* gạt đi mà bảo rằng :

— *Lệ* thừa-tướng đã chịu khó-nhọc vì trẫm phê án, can chi lại đi ra nghênh-tiếp cho phiền. Nhà-ngươi chớ nên thông báo, cứ để tự-nhiên mặc trẫm đi vào.

Nói xong, ngành lại bảo *Quyền-xương* rằng :

— Nhà-ngươi nên tắt ngọn đèn đi, chớ để cho *Lệ* thừa-tướng phải kinh ngạc.

Vua *Thành-tôn* thông-thình bước vào, trông thấy *Lệ-minh-đường* đầu đội khăn lụa, mình mặc áo trắng, ngồi cạnh cây đèn, đang xem-xét văn án. Vua *Thành-tôn* rất phục là người chịu-khó, rón bước đến gần từ-từ một rồi sẽ bảo rằng :

— *Lệ* thừa-tướng hà-tất chịu-khó như thế !

Lệ-minh-đường nghe nói, giật mình kinh sợ, liền gọi bàn tay cho khuất ngọn đèn, ngẩng mặt lên nhìn, bấy giờ mới biết là có thánh-giá đến, vội-vàng qui xuống tâu rằng :

— Kẻ hạ-thần không biết có thánh-giá đến, không kịp ra nghênh-tiếp, thật là tội đáng chết lắm.

Vua *Thành tôn* lấy tay đỡ dậy mà bảo rằng :

— Ở nội-các không như ở ngoại-điện, hà-tất tiên-sinh phải thủ-lễ quá như thế !

Lệ-minh-đường nói :

— Thánh-nhân có dậy rằng « *Âm-thất bất khi* », vậy dẫu ở trong khi đêm vắng, kẻ hạ-thần cũng không dám trái cái lễ vua tôi.

Vua *Thành-tôn* khen rằng :

— Các bậc thánh-hiền đời xưa, cũng chưa chắc đã được bằng tiên-sinh. Tiên-sinh thật đáng là bậc « *Xã-tắc-thần* », may cho trẫm biết dường nào !

Bấy giờ *Lệ-minh-đường* ngành lại bảo thủ-môn-quan rằng :

— Sao có thánh giá đến mà nhà-ngươi không thông báo ? Lần sau như thế, ta sẽ đánh chết !

Vua *Thành - tôn* cười mà phán rằng :

— Không phải lỗi tại thủ-môn-quan ! Trẫm thấy tiên-sinh chịu khó xem xét văn-án, không dám để tiên-sinh phải ra nghênh tiếp, vậy mới bảo thủ-môn-quan đừng thông báo đó.

Lệ-minh-đường không bằng lòng mà tâu rằng :

— Lần sau bệ-hạ chớ nên như thế, kẻo trái cái lễ vua tôi.

Vua *Thành-tôn* có ý bỏ-thẹn, lại ban khen rằng :

— Tiên-sinh là người chính-trực, trẫm rất lấy làm kính phục.

Nói xong, liền ngồi xuống ghế, và cho *Lệ-minh-đường* ngồi hầu một bên. Các nội-giám đứng trải ra uống. Vua *Thành-tôn* bảo *Lệ-minh-đường* rằng :

— Thiên-hạ gì cũng bảo làm vua là sướng, nhưng trẫm nghĩ làm vua thực khổ. Lúc mừng lúc giận không dám tỏ ra nét mặt, sợ hại đến tinh-mệnh người ta ; lời ăn tiếng nói không dám bỗ-láng, sợ người ta đò xét được ý-tứ ; đối với nội-cung phi-tần, không dám cười đùa, sợ chúng thấy được yên mà làm bậy ; các thứ cần ngon vật lạ, không được nếm trước, sợ ăn vào có độc ; chỉ cả ngày ra rả trong cung, không mấy khi dám bước chân đi đến đâu. Xét kỹ ra thì thật quả không bằng một người thư-sinh, được tự-do tiêu-dao sơn-thủy, đi đến chỗ nào, hễ đắc ý lại rung đùi ngâm thơ.

Lệ-minh-đường nói :

— Bệ-hạ là một bậc chí-tôn, sao lại bắt chước như kẻ thư-sinh.

Vua *Thành-tôn* nói :

—Nghĩ là ở đời, qui hồ được thích-chí là hơn. Đức *Khổng-tử* thuở xưa cũng khen *Tăng điểm* về cái chí ấy.

(Còn nữa).